
ВОЕНА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

от професор доктор Павел Борисов Пенев,
Военна академия „Георги Стойков Раковски”,
1504 София бул. „Евлоги и Христо Георгиеви № 82

на дисертационния труд на Даниела Симеонова Караманова

на тема „Организация на ЕУЛЕКС в Косово”,
представен за придобиване на образователната и научна степен
„доктор”

по научната специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Според водещи световни учени и анализатори животът на човека и обществото е низ от кризи, конфликти и мир, който ражда нови кризи и конфликти.

Всяка кризисна или конфликтна ситуация е уникална, а предотвратяването или разрешаването на кризи и конфликти има структуроопределящо значение в кризисния мениджмънт и конфликтологията. Техният инструментариум следва професионално да се прилага в съвременните кризисни и конфликтни региони в условия на променяща се среда за сигурност, в отговор на различни асиметрични рискове и заплахи, хибридни предизвикателства, трудно предвидими бежански вълни, проблеми на информационната, кибернетичната, енергийната и екологичната сигурност.

Съгласно официалния доклад на ЦРУ „Светът през 2020” вероятността от голям междудържавен конфликт, който да прерасне в тотална война намалява, но „.....по вероятни са вътрешните конфликти, които при определени условия могат да прераснат в регионални конфликти”.

Според редица анализатори Балканите постепенно ще губят и снижават конфликтния си характер и потенциал, като основният фактор за мира, стабилността или нестабилността в региона ще бъде успеха или провала на интеграционния модел на ЕС и НАТО. По - конкретно, съгласно някои официални оценки, една от трите зони на нестабилност на Балканите продължава да бъде Косово. От тази гледна точка разработваният научен проблем от маг. Даниела Караманова, свързан с организацията на ЕУЛЕКС като посредник между Косово и ЕС, е актуален, значим и с голямо научно-приложно значение.

Не ми е известно в българската наука да е разработен и защитен дисертационен труд с подобна проблематика.

Темата на дисертационния труд съответства на основното съдържание на разработката.

Основните положителни страни на дисертацията са следните:

-извършено е цялостно теоретично и организационно изследване на ЕУЛЕКС като мисия и система;

- направена е оценката, че Косовският проблем е най-значителният и най-тежък за разрешаване в бивша Югославия, което налага намесата на мисии на ООН и ЕС;

- формулирани са проблемите пред мисиите в рисковата среда;

- в резултат на проведените от автора емпирични социологически изследвания се показва, че критериите на ЕС по отношение на мисията на ЕУЛЕКС не са достатъчно ефективни, което налага да се прилагат съвместно с критериите на други международни организации като ООН, с традиции в мироопазването;

- изведена е оценка, че разработването на съвместни стратегии на ООН и ЕС за действия в конфликтни региони осигурява легитимност и постигането на траен мир.

На основание изложеното считам, че изследваните и разработените в труда проблеми са актуални, значими и имат важно научно и научно – приложно значение за теорията и практиката на провеждането на различни мисии на ООН и ЕС, а от тук и за сигурността на региона.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертацията, разработена от маг. Даниела Караманова, включва увод, две глави, основни изводи, предложения, заключение и библиография с общ обем 237 страници, като и девет приложения.

Главите в труда са в логическа връзка и обусловеност помежду си.

Изводите са целесъобразни и целенасочени и произтичат от съдържанието на главите.

За постигането на целта на дисертационния труд докторантът е формулирал осем основни задачи, които се решават съответно в 1-ва и 2-ра глави.

Приложенията са разработени на основата на богат емпиричен материал, получен главно чрез различни анкети и мнения на експерти, като в изследването са приложени специализирани софтуерни продукти. При това процесът на анкетиране и интерпретиране на резултатите е лично дело на автора.

Определен интерес представлява Приложение № 6 – анкетни карти на български и английски език, а резултатите от изследването имат практико-приложно значение за подобряване организацията на мисиите.

Обобщението на подобен материал в приложенията на дисертацията и изучаването му от различни категории служители ще способства за усъвършенстване на организационната култура на участниците в мисиите.

Дисертационният труд на маг. Даниела Караманова съответства на изискванията на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”.

3. Характеристика на научните и научно – приложни приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

Основните научни и научно – приложни приноси в дисертационния труд се състоят в следното:

Научни приноси:

- разработена е теоретичната база на ЕУЛЕКС като синтез на исторически, геополитически, етнорелигиозни, политически и други предпоставки и фактори от различен характер;

- извършен е анализ на различни теории за промяна на организацията, приложими за управление на организационната промяна в ЕУЛЕКС – преминаването към дивизионална структура;

- открито е общото и специфичното в работата на многонационални мисии в конфликтни зони на Западните Балкани.

Научно - приложни приноси:

- установено е, че успехът на мисията в рисковата среда зависи главно от човешките ресурси – ръководен и изпълнителски състав, който да притежава значителен национален и международен опит и своевременно да се адаптира към предизвикателствата на регионите, където е изпратен;

- разработени са предложения за оптимизиране на системата за подбор, подготовка и ротиране на държавни служители от Р България в мисии зад граница ;

- обоснована е необходимостта да се използва опита на специалистите от ЕУЛЕКС за планиране и организиране на бъдещи мисии на ЕС в кризисни региони .

Достоверността на материала в дисертационния труд се основава на широката гама от съвременни методи за изследване и преди всичко на емпирични социологически изследвания за различни категории хора, анкетиране и обобщение на експертни оценки.

Получените резултати са в съответствие с поуките от досегашната практика.

На основание гореизложеното може да се направи заключението, че достоверността на представения за обсъждане материал е висока.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

При оценката на научните резултати и приноси следва да се отчита, че ЕУЛЕКС е най – голямата гражданска мисия, която някога е стартирала от Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС за подкрепа на върховенството на закона и на институциите в Косово.

Интерес представлява прилагането от автора на теорията на конфликтологията за анализ и формулиране на етапите на конфликта в Косово за продължителен период от време.

Значим резултат, получен в дисертационния труд, е необходимостта нашата страна да разполага „на терен” с подходящ инструментариум на кризисния мениджмънт като симптоматика, диагностика и прогнозиране за процесите в Косово (според автора - достатъчно „сензори”), за да функционира нормално не само конкретната мисия, но по мое скромно мнение - и системата за ранно предупреждение на Р България.

Получените от автора научни резултати и приноси обогатяват съществуващите знания в областта на теорията на мироопазването и са насочени към засилване на практико-приложната насоченост на организацията на мисии в рискова среда.

Безспорно е авторското участие на маг. Даниела Караманова в получаването на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд, които са нейно лично дело.

5. Оценка на публикациите в дисертацията и авторството

Докторантът е разработила четири публикации по дисертационния си труд, от които две самостоятелно и две в съавторство. По – конкретно, магистър Даниела Караманова е разработила самостоятелно учебно пособие на тема: „Кандидатстване на служители на МВР в международни мисии на ЕС” – издание на Академията на МВР и доклад на международната научна конференция „Съвременни заплахи за сигурността на Европа” на тема: „Очакваните промени в управлението на човешките ресурси в държавната администрация”, публикуван в сборника на Висшето училище по сигурност и икономика – Пловдив. Публикациите в съавторство са съответно статията „Мисията ЕУЛЕКС в Косово”, публикувана в сборник с материали от международна конференция на НБУ – София и доклад на международната научна конференция „ООН: исторически традиции и съвременно право” на тема: „Мисията на ООН в Косово и българското участие”, публикуван в сборника на ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград.

Публикациите съответстват и са пряко свързани с темата и съдържанието на дисертационния труд.

Не ми е известно публикациите по дисертацията да са цитирани от други автори.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта.

Докторантът е използвала 108 документални и теоретични източника, от които 66 на български език и 42 на английски език, както и 22 интернет-източника.

Значителна част от използваната литература е написана от водещи учени и експерти в областта на международната сигурност, конфликтологията, кризисния мениджмънт и националната сигурност.

Авторът наред с високата си теоретическа подготовка има практически опит в организацията на мисии и собствени виждания по тази проблематика. Това ми дава основание да считам, че маг. Даниела Караманова познава състоянието на изследвания проблем в дисертационния си труд и притежава способности творчески да оценява и използва литературните източници.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът в обем 31 страници съответства на възприетите изисквания за разработването му.

В автореферата правилно са отразени основните положения и научните приноси на дисертационния труд.

8. Критични бележки

По дисертационния труд имам следните критични бележки:

- в увода на дисертацията, в рамките на по-пълната постановка на изследвания проблем, би следвало да се дефинират приетите от автора основни ограничения (обхватът да не е единствено по време);

- един от изводите в глава първа, че съсредоточаването на ЕС към превенцията, при което неговите мисии следва да бъдат с полицейски сили, а не с войскови контингенти е силно категоричен, като изисква допълнителни доказателства от гледна точка на съвременните процеси в Съюза по отношение военната му политика и идеите за европейски въоръжени сили, включително за целите на мироопазването;

Считам, че обемът на дисертационния труд може да бъде по – малък за сметка на глава първа, по-конкретно на §1”Исторически предпоставки за възникване и формиране на мисията в Косово” (38 стр.), както и на §3 на главата по отношение някои известни теоретични и фактологични положения от мироопазването, ОПМ, основни институции на ЕС и негови действащи граждански мисии в различни държави.

Посочените критични бележки и препоръка не омаловажават достойнствата на дисертационния труд на маг. Даниела Караманова, в който са

изследвани и разработени значими проблеми на теорията и практиката на мироопазването и организацията на мисии в рискова среда.

9. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение

Не познавам лично автора на дисертационния труд маг. Даниела Караманова. Прави впечатление работата ѝ в различни важни структури на МВР, включително и международни от 1995 г. до наши дни, завършените магистратури в ЮЗУ „Неофит Рилски” и в УНСС след обучението ѝ в АМВР, както и самостоятелното владеене на английски, сръбски и руски езици. Придобила е значим личен професионален опит и непосредствени наблюдения на изследваните процеси. Натрупаните знания и формираните виждания по темата тя успешно пренася в дисертационния си труд.

10. Заключение

Разработката е задълбочен завършен труд с научни и научно – приложни приноси и напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане към дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

11. Оценка на дисертационния труд

Като имам предвид изложеното считам, че на дисертационния труд, разработен от маг. Даниела Симеонова Караманова, трябва да се даде положителна оценка.

Рецензент

Проф. д-р .....(П. Пенев)

20.01.2017 г.

София